

esse, et ubinunque eum sequi, et urbicis rationibus expungebantur, nec mortis testatoris tempore in prediis legis deprehensi fuerint, legati esse videantur? Respondit, secundum ea que proponerentur, non esse legatos. — § 1. Adfini suo ita legavit: *Fundum Cornelianum Titio, ita ut est instrutus, cum omnibus rebus et manciis et reliquis coloniis dari volo*: hec testatrix Roma litia causa ex Africa veniens, mancipia quedam ex fundo suprascripto, quo citius per hyemem [operam elegret], secum abduxit. Quesitum est, an ea mancipia fideicommisso cedant, cum quedam ex his rusticis officiis ad tempus peregrinationis abducta sunt, reliquias conservabus, et filii suis, et quedam manibus, et patribus? Respondit, mancipia, de quibus quereretur, secundum ea, qua proponerentur, ex causa fideicommissi deberi. — § 2. Item quesitum est, an fructus ejusdem fundi, qui ibi in diem mortis coacti manserint, fideicommisso cedant: cum plenissima testatoris erga adfinem voluntas ab eo quoque manifestetur, quo reliqua colonorum ejusdem possessionis ad eum pertinere voluerit? Respondit, in hujusmodi scriptura posse responderi, hoc solum querendum, an manifeste appareat, defunctam id de quo quereretur dari voluisse. — § 3. Liberto, quem heredem ex parte rescripsit, fundum per preceptionem dedit in haec verba: *Pamphile liberte, precipito, tibi habeo fundum meum Titianum, et agellum Sempronianum cum instrumento et his quae in eodem erunt, cum moriar, familiaque, que in eo fundo moratur: exceptis quos manumisero*. Quæsumus est, cum testator in eo fundo aliquantum viri in dolis habuerit, quod vivus totum vendiderat⁸⁶, et partem tertiam pretium eo accepérat, an vinum in dolis remanens, ad libertum ex causa preceptionis pertineat? Respondit, verbis, qua proponerentur, contineri: nisi manifeste contraria voluntatem coheredes approbant. In eo fundo instrumenta calendarii, et nummos reliqui: responsum est, de nummis quoque, ut supra resonsum. — § 4. Ita legatum est, *Septimie sorori mee fundi paterni mei Seiani partem dari volo, sicut⁸⁷ est: et alteram partem, ita ut in diem mortis fuerit*. Quæsumus est, an ex verbis suprascriptis asseres, et prela jam posita parataque ut immittentur adficio: item instrumentum urbanum et rusticum, cum manciis, qua fundi causa erant, ad legatarios pertinet? Respondit: Posunt haec verba: *Sempronio fratri meo hoc amplius fundos meos, ita ut instructi sunt, Cassianum, Nonianum, cum suis salictis et sylvis*. Quæsumus est, cum silvæ et salicta non in fundis suprascriptis, sed in alijs agellis, et quos simul testator comparavit, nec sine his fundi coli possint: an legato cederent? Respondit, id tantum cedere legato, quod verbis comprehendisset.

28. *Idem*, lib. 23 Digestorum.

Lucius Titius fundum, uti erat instructus, legaverat. Quæsumus est, fundus instructus quemadmodum dari debet: utrum sicut instructus fuit mortis patris familiae tempore, ut qua medio tempore adgnata, aut in fundum illata sunt, heredis sint: an vero instructus fundus eo tempore inspicri debet, quo factum est testamentum; an vero eo tempore, quo fundus peti coepit, ut quidquid eo tempore instrumenti deprehendatur, legatario proficiat? Respondit, ea quibus instructus sit fundus, secundum verba legati, que sint in eadem causa cum dies⁸⁸ legati cedat, instrumento contineri.

29. *Labeo*, lib. 4 Πιθανῶν.

Si navem cum instrumento emisti, præstari tibi debet scapha navis. Paulus: imo contra; etenim scapha navis non⁸⁹ est instrumentum navis: etenim medicoritate, non genere ab ea differt; instrumentum autem cuiusque rei necesse est alterius generis esse, atque ea queaque sit; quod Pomponio lib. 7 Epistolarum placuit.

TIT. VIII.

DE PECULIO LEGATO.

1. *Paulus*, lib. 4, ad Sabinum.

Servo legato cum peculio, et alienato vel manumisso, vel mortuo¹: legatum etiam peculi extinguitur².

2. *Gaius*, lib. 18, ad Edictum provinciale.

Nam quæ accessionum locum obtinent, extinguuntur³; cum principales⁴ res perempta fuerint.

^{86.} L. 11, 2 12, supr. de legal. 5. — ^{87.} L. 78, 2 5; L. 101, in fin. supr. d. t. — ^{88.} L. 20, in fin. supr. d. t. — ^{89.} L. 28, in fin. infr. quando dies legit. — ^{90.} L. 44, supr. de ejus. Tir. VIII. — ^{1.} L. 2, 2 1, infr. h. t. — ^{2.} L. 3, 2 4, supr. famili. excise. — ^{3.} L. 17, Inst. de legat. — ^{4.} L. 2, 2, supr. de legat. — ^{5.} L. 12, in fin. supr. d. t. — ^{6.} L. 2, C. de luit. pign. — ^{7.} L. 4, infr. h. t. — ^{8.} L. 2, supr. de legat. — ^{9.} L. 17, Inst. de legat. — ^{10.} L. 62, L. 112, 2 2, supr. de legat. — ^{11.} L. 2, supr. de pecul.

3. *Paulus*, lib. 4, ad Sabinum.

At si ancilla cum suis⁵ natis legata sit: etiam mortua ea vel alienata, vel manumissa, nati ad legatarium pertinebunt: quia duo⁶ legata sunt separata.

4. *Gaius*, lib. 18, ad Edictum provinciale.

Sed et si cum vicarius suis legatus sit servus: durat vicariorum legatum et mortuo eo, aut alienato, aut manumisso.

5. *Paulus*, lib. 4, ad Sabinum.

Peculio legato, constat heredem nomina pecularia persequi posse, et insuper ipsum, si quid debeat servo, reddere⁷ legario debere.

6. *Ulpianus*, lib. 23, ad Sabinum.

Si peculium legetur, et sit in corporibus (puta fundi vel ædes): si quidem nihil sit, quod servus domino, vel conservis, liberis domini debeat, integra corpora vindicabuntur: sin vero sit, quod domino, vel suprascriptis personis debeatur, denimus singula⁸ corpora pro rata debebunt; et ita Julianus et Celsus putant. — § 1. Et si fuerit legatum peculium, non deducto vere alieno: verendum ne inutile legatum sit: quia quod adjicetur, contra naturam legati fit; sed puto verum, [ad] hanc adjectiōnem non vitiare legatum; sed nihil ei adjicere: nec enim potest crescere vindicatio peculii per hanc adjectiōnem. Plane si proponas, legatarium nactum possessionem rerum, exceptione doli adversus heredem vindicandum uti potest: habet enim in solidis rebus voluntatem æris alieni non deducendi. Sed et si dominus remittere se servo quod debet, vel nihil sibi servum debere, significaverit, valet hac adjectio: quia nuda voluntate potest dominus servo remittere, quod ei debet. — § 2. Vicario autem meo mihi legato, an et vicarii mei peculium ad me pertineat, queritur? Et putamus, contineri⁹ legato vicarii, ejus peculium, nisi adversa sit voluntas testatoris. — § 3. Si servus et vicarius ejus, liberi esse jussi sint, eisque peculia sua legata sint: verba secundum voluntatem testatoris exaudienda, tanquam de duobus separatisque peculis testatore locuto: et secundum hæc vicarius vicarii non communicabitur: nisi haec mens fuit testator. — § 4. Sicut autem as alienum, hoc est, quod¹⁰ debetur domino, minuit legatum peculium: ita per contrarium id¹¹, quod dominus debet servo, augere debet. Sed huic sententiae adversatur rescriptum¹² imperatoris nostri et pàtris ejus, quod ita est: *Cum peculium servo legatur, non etiam id conceditur, ut petitionem habeat pecunia, quam se in rationem domini impendisse dicit*. Quid tamen, si haec voluntas fuit testator? cur non possit consequi? certe compensari debet hoc, quod impedit, cum eo, quod domino debetur. An et quod dominus scripsisset se servo debere, peculio legato cederet? Pegasus negat: idem Nerva; et cum Gneüs Domitius filie sua peculium, quod ejus esset, legasset, et annuum, quod ei solitus erat dare, biennio non dedisset; sed in rationibus suis retulisset, filie se debere quinquaginta: Atificius existimavit, legato non debere; quod verum est, quia consonat rescripto. — § 5. Non solum autem, quod domino debetur, peculio legato deducitur: legatario proficiat? Respondit, ea quibus instructus sit fundus, secundum verba legati, que sint in eadem causa cum dies⁸⁹ legati cedat, instrumento contineri.

7. *Pomponius*, lib. 7, ad Sabinum.

Si quis creditori suo adrogandum¹⁴ se dederit, et agetur de peculio cum adrogatore: idem puto dicendum, quod de herede dicitur.

8. *Ulpianus*, lib. 23, ad Sabinum.

Denique Pegasus respondit, si statulibero, cui peculium legatum sit, heres¹⁵ interim crediderit: id ipso jure detrahit et corpora singula [etiam] per hoc as alienum denimi. — § 1. Proinde si pure liberale accepit, et heres vel vivo domino, vel ante aditam hereditatem, servo crediderit: legatum peculii minoretur secundum Juliani sententiam, licet dominus servi nunquam fuerit. — § 2. Qui Stichus et Pamphilus servos habebat, testamento eos manumisit, et unicuique peculium suum legavit: placet, quod alteri debet, de peculio ejus decedere, et alterius accedere legato. — § 3. Item queritur, si servo libertas data sit: si decem dedit¹⁶ heredi, peculiumque ei legatum sit: an decem, que deditset heredi, debant de peculio decedere? Et est verum, quod Sabino placuit, hoc minus esse in peculio legato. — § 4. Plus aut Sabinus, si statulibero servum heredi vendorit, perinde desinere eum in peculio esse, atque si extraneo vendidisset. — § 5. His sequenter queritur, si servus cum domino de libertate pactus fuerit, et partem¹⁷ pecunia dederit, et antequam residuum dederit, dominus decesserit, liberumque esse testamento jussen-

rit cum peculio legato: an quod domino dederit in peculio sit imputandum? Et ait Labeo, de peculio decedere: plane si nondum dederat, sed donec totum traderet, pro deposito apud eum fuerit, id in peculio esse placuit.

§ 6. Item si servo peculium sit legatum, et a debitore ejus peculari heres vetitus sit petere: verum est, hoc minus esse in legato peculio: hoc est, detrahendum id quod debitore legatum est. — § 7. Interdum et si non sit legatum peculium, velut legatum sic accipitur: id est, in hujusmodi specie: quidam servo libertatem, si rationes reddidisset¹⁷, dederat; et si heredibus centum intulisset: imperator igitur noster cum patre rescriptis, peculium quidem non nisi legatum debet, verum (inquit) si conditionibus prescriptis paruit servus, testatorum voluisse eum retinere peculium interpretamur, videlicet ex eo, quod ex peculio eum jusserat centum inferre. — § 8. Utrum autem id demum peculium accipimus, quod mortis tempore fuit: an vero et quod postea accessit, applicamus, vel quod decessit, detrahimus? Et Julianus¹⁸ alias accipiendo legatum peculi ait, si ipsi servo legetur; alias, si alii; nam si ipsi, id tempus in legato spectandum, quo dies legati cedit; si vero extraneo, mortis tempore: sic tamen, ut incrementa¹⁹ ex rebus pecularibus ad eum perveniant, ut puta partus ancillarum, vel fetus pecorum: quod autem ex operis suis vel ex alia re accedit, id, si alii quam ipsi legetur peculium, non debet. Hoc utrumque Julianus secundum voluntatem testatoris scribit: cum enim ipsi suum peculium legatur, verisimile est, eum omne augmentum ad ipsum pertinere voluisse, cui patrimonium manumisso futurum est: cum alii, non sic: tamen ut, si in alterius persona hoc cum sensisse appearat, idem dicas.

9. *Paulus*, lib. 4, ad Sabinum.

Id quod servo, qui in ipsis peculio est, debetur, non deducitur ex legato peculio, quamvis conservus ejus sit. — § 1. Si conservum suum vulneraverit²⁰ servus et viiorem fecerit: Marcellus, non esse dubitandum, deduci ex peculio, quod domino intercesset; nam quid interest, conservum vulnerum an scindat aliquid, vel frangat, an subripiat²¹? quo casu sine dubio minuitur peculium: sed non ultra simpulum. — § 2. Sed si se vulneravit, vel etiam occidit, nihil est deducendum hoc nomine: alioquin diceamus, et si fugerit, deducendum id, quanto viiorem sit factus propter fugam.

10. *Pomponius*, lib. 7, ad Sabinum.

Si peculium servo vel filio prelegare velis: ne deducatur id, quod tibi debebitur, specialiter ea, que in peculio erunt, leganda sunt.

11. *Ulpianus*, [lib. 29, ad Edictum].

Ei quoque, qui nihil²² in peculio habet, potest peculium legari: non enim tantum presens, sed etiam futurum peculium legari potest.

12. *Julianus*, lib. 37 Digestorum.

Tunc inutile legatum peculii fit, cum servus vivo testatore decedit²³: ceterum, si mortis tempore servus vixerit, peculium legato cedet.

13. *Celsus*, lib. 19 Digestorum.

Aliter atque si servus vestitus legatus foret.

14. *Alfenus Varus*, [lib. 5 Digestorum].

Quidam in testamento ita scriperat, *Pamphilus servus meus peculium suum, cum moriar, sibi habeo, libereque esto: consulebas, recte Pamphilum peculium legatum videtur, quod prius quam liber esset, eique peculium suum per fideicommissum dedit: Stichus summas, quibus reliquias erat tam ex kalendario, quam ex variis causis redidit, manutinens debitores pro quibus ipse pecuniam hereditibus patroni refederat: libertatemque adeptus decessit*. Quesitum est, an heredibus Stichii aduersus nomina debitorum, pro quibus Stichus pecuniam hereditibus patroni intulit, heredes patroni ex causa fideicommissi compellendi sint actiones præstare: cum nihil aliud a Sticho patrono debitus fuerit? Respondit, præstandum²⁴. — § 1. Testamento codicillice servos manumisit, et peculium legavit, et de Sticho ita cavit: *Stichum servum meum liberum esse volo, eique volo dari decem aureos, et quidquid ex ratione loculorum meorum habet: rationes autem heredibus meis dari volo: his omnibus, quos hoc testamento manumisi, peculia sua concedi volo*. Quesitum est, an, quod amplius ratione loculorum in diem mortis erogavit Stichus ex peculio suo, ab hereditibus recipere debeat: cum ex consuetudine domus esset, ut quidquid amplius ex suo in ratione loculorum erogasset, dominica ratio ei deberet, atque exsolvetur? Respondit, secundum ea, qua propter consuetudinem proponerentur, id quoque peculio legato contineri, quod et dominica ratio debeat, et solita erat

15. *Africanus*, lib. 5 Questionum.

Stichus habet in peculio Pamphilum: hunc dominus noxalij judicio defendit, et damnatus litis estimationem solvit: deinde Stichum testamento manumisit: eique peculium legavit. Quesitum est, an quod Pamphilii nomine præstitum sit, ex peculio vel ipsius Pamphilii vel Stichi deducendum sit? Respondit, Pamphilii quidem de peculio utique deducendum, quantacunque ea summa esset, id est, etiam si eum noxalij expedisset: quidquid enim pro capite servi præstitum sit, in eo debito

16. *Alfenus*, lib. 2 Digestorum.

Servi manumisso peculium legatum erat; alio capite omnes ancillas suas uxori legaverat; in peculio servi ancilla fuit: servi eam esse respondit; neque referre, utri prius legatum esset.

17. *Alfenus*, lib. 2 Digestorum a Paulo epitomatorum.

Servo manumisso peculium legatum erat; alio capite omnes ancillas suas uxori legaverat; in peculio servi ancilla fuit: servi eam esse respondit; neque referre, utri prius legatum esset.

18. *Marcianus*, lib. 6 Institutionum.

Si peculium servi legatum fuerit, in eum sine dubio creditoribus peculariis actions non competunt: sed non alias heres pecularios. — § 1. *Papianus*, lib. 7 Responsorum.

Cum dominus servum vellet manumittere, professionem ed sibi peculii jussit, atque ita servus libertatem accepit: res peculii professionis subtractas, non videri manumisso tacite concessas, apparuit. — § 1. Testamento data libertate, peculium legaverat, eundemque postea manumisserat: libertus, ut et nominum peculii actions ei præstarent, ex testamento consequetur. — § 2. *Filiusfamilias*, cui pater peculium legavit, servum peculii vivo patre manumisit: servus communis omnium heredum est exemplus peculii propter filii destinationem: quia id peculium ad legatarium pertinet, quod in ea causa moriente patre inventari.

19. *Marcianus*, lib. 7 Institutionum.

Nihilque²⁵ interest, [ante] legatus, deinde inutiliter manumisso sit, an contra.

20. *Scœvola*, lib. 8 Questionum.

Si Sticho manumisso peculium legatum sit, et Titio servus pecularis: quantum peculio detractum erit ob id quod domino debetur, tantum ei accidere, cui vicarius legatus est, Julianus ait.

21. *Labeo*, lib. 2 Posteriorum a Javoleno epitomatorum.

Dominus servum testamento manumisserat, et ei peculium legaverat: is servus mille nummos domino debuerat, et eos heredi solvit: respondi, omnes eas rei deberi orcinò, si pecuniam orcinus, quam debuerat, solvisset. — § 1. Dominus servum qui cum eo vicarium communem habebat, testamento manumisserat, et peculium ei legaverat: deinde ipsum vicarium,

reddere. — § 2. Servis libertates legataque dederat, et conditionem ita scripserat, ὅτους κατέλιπον ἀπευθεῖς καὶ τὰ ληγάτα αὐτοῖς, τότους βούλουσαί εἶναι πλεῖστους³¹; id est, Quotquot reliqui liberos, atque[ei] legata, eos ipsos inexcusos esse volo. Quesitum est, an peculia quoque legata his videbuntur? Respondit secundum ea quae proponerentur, non videri legata. — § 3. Item quesitum est, an ex iisdem verbis reliqua rationum quasi legata retinere possint: aut si res dominicas apud se habuerint, aut si qui eorum coloni prædiorum fuerunt, pensiones? Respondit, supra responsum.

24. ULPIANUS, lib. 43, ad Sabinum.

Si legatus fuerit servus, peculum excipere non³² est necesse, quia non³³ sequitur, nisi legetur.

25. CELSUS, lib. 19 Digestorum.

Si servus liber esse jussus sit, eique peculum legatum sit: vicariorum eius vicarii legato continentur.

26. SCÆVOLA, [lib. 3 Responsorum].

Titi fili, e medio præcipito, sumito, tibique habeto domum illam, item aureos centum: alio deinde capite peculia filii prelegato. Quesitum est, an peculio prælegato, et centum aurei, et usuræ eorum debentur, cum rationibus brevioris in ære alieno et sortem et usuras inter ceteros creditoris complexus sit? Respondit, si id fenus nomine filii exercuisset, et usuras, ita ut proponeretur, filio adscriptisset, id quoque peculio legato deberi.

TIT. IX.

DE PENU LEGATA.

1. ULPIANUS, [lib. 24, ad Sabinum].

Uxori suæ in annos singulos penoris aliquid heres dare jussus est: si¹ non dedisset, nummos dare damnatus est. Quaritur, an penus legata peti possit: an vero solummodo sit in præstatione, et si non præstetur, tunc quantitas petatur? Et si quidem semel penus sit legata, non per singulos annos, certo jure utimur, (ut et Marcellus libro 39 Digestorum apud Julianum notat) in præstatione esse duntaxat penum, quantitatem vero et peti posse: habebit igitur heres oblationem tamdiu, quamdiu his cum eo de pecunia contestetur: nisi forte aliud tempus vel mente vel verbis testator præstituit: quod si in annos singulos penus legata sit, per singulos annos penus adhuc poterit præstari: si minus, summa per singulos annos petentur. Quid ergo, si una summa legata sit, et primo penus non sit præstata? Utrum tota summa debeatur, quasi toto penoris legato transfuso: an vero quantitas primi anni estimationis sola sit translata, dubitari potest. Puto tamen, sic voluntatem sequendam testatoris, ut tota summa illico, postquam cessaverat heres dare penum uxori, præstetur, heredis indeventione coercenda.

2. MARCIANUS, lib. 3 Regularum.

Penu certa cum vasis certis legata et consumpta², ne vasa quidem cedunt legato, exemplo³ peculi.

3. ULPIANUS, lib. 22, ad Sabinum.

Qui penum legat, quid legato complectatur, videamus; et Quintus Mucius scribit lib. 2 Juris civilis, penu legata contineri, quae esui⁴ potuisse sunt: idem Sabinus libris ad Vitellium scribit: quæ harum (inquit) patrisfamilie, uxoris, liberorumve ejus, vel familie, quae circa eos esse solet: item jumentorum⁵, quæ dominici usus causa parata sunt. — § 4. Sed Aristo notat, etiam quae esui potuisse non sunt, contineri legato: ut puta ea, in quibus esse solemus: oleum forte, garum, muria, mel, ceteraque his similia. — § 2. Plane (inquit) si penus esculenta legetur, Labeo lib. 9 Posteriorum scribit, nihil eorum cedere, quia non haec esse, sed per ea solemus. Trebatius in melle contra scribit: merito, quia mel esse solemus. Sed Proculus omnia hac contineri recte scribit: nisi contraria mens testatoris appearat. — § 5. Esculenta utrum ea quæ esse, an et ea per quæ esse solemus, legaverit? Et ea quoque legato contineri credendum: nisi contraria mens patrisfamilie doceatur; mella certe semper esculenta penui cedere. Lacertas quoque cum muria sua contineri, nec Labeo negavit. — § 4. Pocula penu, ea, quæ vini loco paterfamilias habuit, continentur: suprascripta vero non continentur.

31. L. 119, supr. de legat. 1. — 32. Add. L. 29, supr. de contrah. empt. — 33. Ost. L. 6, Tr. IX. — 4. L. 1, § 8, infr. ad leg. Falciid. L. 19, in pr. infr. quind. dies legal. — 2. L. 4, in pr. infr. h. t. — 3. L. 12, supr. tit. prox. — 4. L. 6, in pr. infr. h. t. — 5. § 8, in fin. supr. de suppl. legat. — 7. L. 3, in pr. supr. h. t. —

7. SCÆVOLA, lib. 3 Responsorum.

Penum meam omnem ad matrem liberisque meos qui cum matre sunt, pertinere volo. Quero si tutors pupilli eam solummodo penum deberi, quæ in cenaculo esset, dicant; sint autem et in horre am- phore¹⁸: an hæ quoque deberentur? Respondit, quidquid penoris usus causa ubique habuisset, deberi.

TIT. X.

DE SUPELLECTILE LEGATA.

1. POMPONIUS, lib. 6, ad Sabinum.

Supellex¹ est domesticum patrisfamilie instrumentum, quod neque argento, aurove factum vel vesti adnumeretur:

2. FLORENTINUS, lib. 11 Institutionum.

Id est, res moventes, non animales.

3. PAULUS, lib. 4, ad Sabinum.

Supellectili legata hæc continentur, mense, trapezophora, delice, subellia, scanna, lecti etiam inargentati², culictræ, toralia, imperia, vasa aquaria, pelves, aquiminalia³, candelabra, lucerne, trulla. — § 1. Item vaseæ aenea vulgaria, id est, quæ non propriæ essent loco attributa.

— § 2. Præterea capsæ, armaria: sed sunt, qui recte putant, capsas et armaria, si librorum aut vestium aut armamentorum gratia parata sint, non esse in supellectili: quia ne haec quidem ipsæ res, quibus attributa essent, supellectili instrumento cederent. — § 3. Vitrea escaria et portoria in supellectili sunt, sicut fictilia: nec solum vulgaria, sed etiam qua in pretio magno sunt: nam et pelves argenteas, et aquiminalia⁴ argentea, et mensas, et lectos inargentatos, vel inauratos, atque gemmatos, in supellectili esse non dubitatur: usque adeo, ut idem juris sit, et si tota argentea vel aurea sint. — § 4. De murrinis et crystallinis dubitari potest; an debeat adnumerari supellectili, propter eximium usum et pretium: sed et de his idem dicendum est. — § 5. Nec interest, cujus materia sint res, quæ sunt in supellectili: sed craterum argenteum non esse in supellectili, nec ullum vas argenteum, secundum seculi veritatem nondum admittentis supellectilem argenteam. Hodie propter usum imperitorum, si in argento relatum sit candelabrum argenteum, argenti esse videtur, et error jus facit.

4. Idem, lib. singul. de instrumenti Significatione.

Rheda, et sedularia supellectili adnumerari solet.

5. Idem, [lib. 4, ad Sabinum].

De tapetis queri potest, subellia cathedra, quibus instram solent: utrum in veste sint, sicut stragula; an in supellectili, sicut toralia⁵, quæ propria stragulorum non sunt? Et hoc magis placuit, ea supellectili contineri. — § 1. De tapetis autem vel lenteis vasis insternantur vehicula, dubiari potest, an sint in supellectili? Sed dicendum est, potius instrumenti viatorii ea esse: sicut pelles, quibus involvuntur vestimenta; lora quoque, hæc pelles constringi solet.

6. ALFENUS, lib. 5 Digestorum a Paulo epitomatorum.

Supellectilis eas esse rès puto, quæ ad usum communem patrisfamilias paratae essent, quæ nomen sui generis separatis non haberent: quare quæ ad artificiū genus aliquod pertinerent, neque ad communem usum patrisfamilias accommodatae essent, supellectili non esse. — § 1. Sed nec pugillares et codices in supellectili sunt.

7. CELSUS, [lib. 19 Digestorum].

Labeo ait, originem fuisse supellectilis, quod olim his, qui in legatio-nem proficerentur, locari solerent, quæ sub pellibus usi forent. — § 1. Tubero hoc modo demonstrare supellectilem tentat, instrumentum quoddam patrisfamilie rerum ad cotidianum usum paratur, quod in aliam speciem non cadere: ut (verbis gratia) penum, argentum, vestem, ornamenti, instrumenta agri aut domus. Nec mirum est, motibus⁶ civitatis, et usu rerum, appellationem ejus mutata esse: nam fictili, aut lignea, aut vitrea, aut area denique supellectili utebantur: nunc ex ebore, atque testudine, et argento, iam ex auro etiam atque gemmis supellectili utuntur; quare speciem potius rerum, quam materiam demonstrat. — L. 25, in fin. C. de legat: L. 16. C. de fideicom. — 10. L. 12, § 46, supr. de ins-trum. vel instrum. legat. — 11. L. 3, in pr. supr. h. t. — 12. d. L. 3, in fin.: L. 7, § 1, supr. de ins-trum. vel instrum. legat. — 13. d. L. 7, § 3, ult. — 14. L. 29, in pr. supr. de legat. — 15. L. 25, in fin. supr. de legat. — 16. L. 21, in fin. supr. de instrum. vel instrum. legat. — 17. L. 3, in fin. supr. de legat. — 18. L. 12, in fin. supr. de legat. — 19. L. 1, in fin. supr. de legat. — 20. L. 1, in fin. supr. de legat. — 21. L. 1, in fin. supr. de legat. — 22. L. 1, in fin. supr. de legat. — 23. L. 1, in fin. supr. de legat. — 24. L. 1, in fin. supr. de legat. — 25. L. 1, in fin. supr. de legat. — 26. L. 1, in fin. supr. de legat. — 27. L. 1, in fin. supr. de legat. — 28. L. 1, in fin. supr. de legat. — 29. L. 1, in fin. supr. de legat. — 30. L. 1, in fin. supr. de legat. — 31. L. 1, in fin. supr. de legat. — 32. L. 1, in fin. supr. de legat. — 33. L. 1, in fin. supr. de legat. — 34. L. 1, in fin. supr. de legat. — 35. L. 1, in fin. supr. de legat. — 36. L. 1, in fin. supr. de legat. — 37. L. 1, in fin. supr. de legat. — 38. L. 1, in fin. supr. de legat. — 39. L. 1, in fin. supr. de legat. — 40. L. 1, in fin. supr. de legat. — 41. L. 1, in fin. supr. de legat. — 42. L. 1, in fin. supr. de legat. — 43. L. 1, in fin. supr. de legat. — 44. L. 1, in fin. supr. de legat. — 45. L. 1, in fin. supr. de legat. — 46. L. 1, in fin. supr. de legat. — 47. L. 1, in fin. supr. de legat. — 48. L. 1, in fin. supr. de legat. — 49. L. 1, in fin. supr. de legat. — 50. L. 1, in fin. supr. de legat. — 51. L. 1, in fin. supr. de legat. — 52. L. 1, in fin. supr. de legat. — 53. L. 1, in fin. supr. de legat. — 54. L. 1, in fin. supr. de legat. — 55. L. 1, in fin. supr. de legat. — 56. L. 1, in fin. supr. de legat. — 57. L. 1, in fin. supr. de legat. — 58. L. 1, in fin. supr. de legat. — 59. L. 1, in fin. supr. de legat. — 60. L. 1, in fin. supr. de legat. — 61. L. 1, in fin. supr. de legat. — 62. L. 1, in fin. supr. de legat. — 63. L. 1, in fin. supr. de legat. — 64. L. 1, in fin. supr. de legat. — 65. L. 1, in fin. supr. de legat. — 66. L. 1, in fin. supr. de legat. — 67. L. 1, in fin. supr. de legat. — 68. L. 1, in fin. supr. de legat. — 69. L. 1, in fin. supr. de legat. — 70. L. 1, in fin. supr. de legat. — 71. L. 1, in fin. supr. de legat. — 72. L. 1, in fin. supr. de legat. — 73. L. 1, in fin. supr. de legat. — 74. L. 1, in fin. supr. de legat. — 75. L. 1, in fin. supr. de legat. — 76. L. 1, in fin. supr. de legat. — 77. L. 1, in fin. supr. de legat. — 78. L. 1, in fin. supr. de legat. — 79. L. 1, in fin. supr. de legat. — 80. L. 1, in fin. supr. de legat. — 81. L. 1, in fin. supr. de legat. — 82. L. 1, in fin. supr. de legat. — 83. L. 1, in fin. supr. de legat. — 84. L. 1, in fin. supr. de legat. — 85. L. 1, in fin. supr. de legat. — 86. L. 1, in fin. supr. de legat. — 87. L. 1, in fin. supr. de legat. — 88. L. 1, in fin. supr. de legat. — 89. L. 1, in fin. supr. de legat. — 90. L. 1, in fin. supr. de legat. — 91. L. 1, in fin. supr. de legat. — 92. L. 1, in fin. supr. de legat. — 93. L. 1, in fin. supr. de legat. — 94. L. 1, in fin. supr. de legat. — 95. L. 1, in fin. supr. de legat. — 96. L. 1, in fin. supr. de legat. — 97. L. 1, in fin. supr. de legat. — 98. L. 1, in fin. supr. de legat. — 99. L. 1, in fin. supr. de legat. — 100. L. 1, in fin. supr. de legat. — 101. L. 1, in fin. supr. de legat. — 102. L. 1, in fin. supr. de legat. — 103. L. 1, in fin. supr. de legat. — 104. L. 1, in fin. supr. de legat. — 105. L. 1, in fin. supr. de legat. — 106. L. 1, in fin. supr. de legat. — 107. L. 1, in fin. supr. de legat. — 108. L. 1, in fin. supr. de legat. — 109. L. 1, in fin. supr. de legat. — 110. L. 1, in fin. supr. de legat. — 111. L. 1, in fin. supr. de legat. — 112. L. 1, in fin. supr. de legat. — 113. L. 1, in fin. supr. de legat. — 114. L. 1, in fin. supr. de legat. — 115. L. 1, in fin. supr. de legat. — 116. L. 1, in fin. supr. de legat. — 117. L. 1, in fin. supr. de legat. — 118. L. 1, in fin. supr. de legat. — 119. L. 1, in fin. supr. de legat. — 120. L. 1, in fin. supr. de legat. — 121. L. 1, in fin. supr. de legat. — 122. L. 1, in fin. supr. de legat. — 123. L. 1, in fin. supr. de legat. — 124. L. 1, in fin. supr. de legat. — 125. L. 1, in fin. supr. de legat. — 126. L. 1, in fin. supr. de legat. — 127. L. 1, in fin. supr. de legat. — 128. L. 1, in fin. supr. de legat. — 129. L. 1, in fin. supr. de legat. — 130. L. 1, in fin. supr. de legat. — 131. L. 1, in fin. supr. de legat. — 132. L. 1, in fin. supr. de legat. — 133. L. 1, in fin. supr. de legat. — 134. L. 1, in fin. supr. de legat. — 135. L. 1, in fin. supr. de legat. — 136. L. 1, in fin. supr. de legat. — 137. L. 1, in fin. supr. de legat. — 138. L. 1, in fin. supr. de legat. — 139. L. 1, in fin. supr. de legat. — 140. L. 1, in fin. supr. de legat. — 141. L. 1, in fin. supr. de legat. — 142. L. 1, in fin. supr. de legat. — 143. L. 1, in fin. supr. de legat. — 144. L. 1, in fin. supr. de legat. — 145. L. 1, in fin. supr. de legat. — 146. L. 1, in fin. supr. de legat. — 147. L. 1, in fin. supr. de legat. — 148. L. 1, in fin. supr. de legat. — 149. L. 1, in fin. supr. de legat. — 150. L. 1, in fin. supr. de legat. — 151. L. 1, in fin. supr. de legat. — 152. L. 1, in fin. supr. de legat. — 153. L. 1, in fin. supr. de legat. — 154. L. 1, in fin. supr. de legat. — 155. L. 1, in fin. supr. de legat. — 156. L. 1, in fin. supr. de legat. — 157. L. 1, in fin. supr. de legat. — 158. L. 1, in fin. supr. de legat. — 159. L. 1, in fin. supr. de legat. — 160. L. 1, in fin. supr. de legat. — 161. L. 1, in fin. supr. de legat. — 162. L. 1, in fin. supr. de legat. — 163. L. 1, in fin. supr. de legat. — 164. L. 1, in fin. supr. de legat. — 165. L. 1, in fin. supr. de legat. — 166. L. 1, in fin. supr. de legat. — 167. L. 1, in fin. supr. de legat. — 168. L. 1, in fin. supr. de legat. — 169. L. 1, in fin. supr. de legat. — 170. L. 1, in fin. supr. de legat. — 171. L. 1, in fin. supr. de legat. — 172. L. 1, in fin. supr. de legat. — 173. L. 1, in fin. supr. de legat. — 174. L. 1, in fin. supr. de legat. — 175. L. 1, in fin. supr. de legat. — 176. L. 1, in fin. supr. de legat. — 177. L. 1, in fin. supr. de legat. — 178. L. 1, in fin. supr. de legat. —